

Кресан О.Д. Психологія лідерства у сучасному суспільстві: психологічні аспекти // *Психологічний супровід розвитку лідерського потенціалу шкільної та студентської молоді*: зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 29 квітня 2021 р. Київ: НУБіП України, 2021. 74 с. С.18-19. URL:

https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u175/zbirnik_mizh_konf_2021_verstka_2_2.pdf

Кресан Ольга Дмитрівна

Кандидат психологічних наук,

доцент, Ніжинський

державний університет

ім.М.Гоголя (м.Ніжин,

Україна)

ПСИХОЛОГІЯ ЛІДЕРСТВА У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Психологія лідерства як окрема галузь та розділ соціальної психології почала активно розвиватися з початку ХХ століття в американській науці. Предметом дослідження стали психологічні аспекти лідерства та лідерство як соціальне явище. Були сформовані основні психологічні теорії лідерства та в їх межах проведені наукові дослідження, зокрема це структурний підхід у вивченні лідерства (Б.Басс, С.Бірд, Е.Боргата, Р.Кеттел, Г.Слайс, Р.Манн, С.Клебек та ін.) та харизматичні теорії походження лідерства (Л.Конгер, М.Гантер, Дж.Коттер та ін.); поведінкові теорії лідерства (Б.Блейк, Дж.Моутон, К.Левін, Дж.Мак-Грегор, Р.Лайкерт та ін.); ситуаційний підхід (В.Врум, Ф.Йеттон, П.Херсі, К.Бланшар, Ф.Фідлер, Ж.Граєн, та ін.). На сьогодні дослідження лідерства так само є актуальними, проте акценти психологічних досліджень змістилися в бік розвитку і формування лідерських якостей в особистості у різних сферах життєдіяльності:

в освітній, військовій, економічній та ін. (Д.В.Алфімов, Л.М.Карамушка, Т.Г.Фелькель, Є.С.Жариков, Л.Є.Крушельницький, О.Г.Романовський, Т.В.Гура, А.Є.Книш, В.В.Бондаренко та ін.).

Актуальність зазначеної проблеми є незаперечною, проте тут наявні певні психологічні протиріччя, притаманні саме для сучасного суспільства. Насамперед йдеться про вимоги до сучасного лідера в суспільстві миттєвих комунікацій та інтенсивного технічного розвитку. Крім цього, сучасне суспільство є полікультурним, з розмитими кордонами та просторовими обмеженнями, але чи не більше, ніж раніше, потребує лідерів, які здатні почути, зрозуміти, прийняти правильні рішення. Отже, всі психологічні особливості сучасного лідерства ми узагальнили в кілька пунктів.

По-перше, сучасні лідери є переважно емоційними, ніж інструментальними. Цьому сприяють поширення соціальних мереж, засоби швидкої комунікації, яскраві образи в кіно, на телебаченні, у відеоблогах і т.ін. Проте інструментальне лідерство, спрямоване на виконання важливих для групи завдань і цілей, не є настільки розповсюдженим і поширеним, як емоційне. Для цього деякі лідери або ті, хто прагнуть ними стати створюють епатажні образи, використовують ризиковану поведінку чи інші засоби для привернення уваги, а не акцентують увагу на своїх досягненнях, знаннях, уміннях і навичках. Проте середовище однаково потребує як емоційних, так і інструментальних лідерів. І в епоху яскравих образів у соцмережах чи на телебаченні інструментальні лідери, можливо, більше необхідні для груп у зв'язку з необхідністю досягати групових цілей.

Другий аспект стосується такої психологічної якості особистості лідера як гнучкість, під якою розуміють адаптивність мислення та поведінки людини [1]. Гнучкість як важливу професійну та особистісну вимогу до лідера виокремлюють такі автори, як Р.Ашкеназ, Б.Менвіл, Р.Ділтс, Р.Лайкерт, Л.У.Стаут, А.В.Фонарьов, К.Флемінг та ін. Для сучасного лідера гнучкість виступає на

перше місце насамперед у зв'язку зі швидкою мінливістю сучасного соціуму та глобальних світових процесів, які ми спостерігаємо на сьогодні. Крім цього чинником розвивати гнучкість у сучасних лідерів є наявність кризи у багатьох сферах і необхідність насамперед для лідерів швидко реагувати на вимоги, що постійно змінюються.

Третій аспект пов'язаний із парадоксальним протиріччям сучасного лідерства: з одного боку суспільство потребує ефективних лідерів, проте з іншого – спостерігаємо перенасичення лідерами і брак виконавців та тих, хто буде йти за лідерами, слідуючи їх ідеям. Акцент сучасного виховання на розвитку індивідуальності та лідерських якостей входить у конфлікт з ідеєю співпраці та згуртованості соціальних груп, що була популярною в радянській соціальній психології. Сьогодні кожен прагне бути лідером, бути в центрі уваги та користуватися привілеями, проте мало хто згоден виконувати вимоги і нести відповідальність за рішення, особливо неправильні. Це зумовлює труднощі у сфері управління та психологічні особистісні проблеми, які потребують фахового вирішення і, на нашу думку, мають стати одним із завдань у роботі психологів щодо надання допомоги особистості.

Література

1. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности. Учебное пособие для вузов. М.: ПЕР СЭ, 2001. 511 с.
2. Менегетти А. Психология лидера / Перевод с ит.: Изд. 4-е, дополненное. М: ННБФ «Онтопсихология», 2004., 256 с.:
3. Нестуля О. О., Нестуля С. І., Кононец Н.В. Основи лідерства: електронний посібник для самостійної роботи студентів. Полтава : ПУЕТ, 2018. 241 с.